

I

(Una joia de valor)

En Vicenç ajudà el senyor Nicolau a pujar al cotxe. “Sí, senyor, com vostè mani”. Després pujà la senyora Teresa. Sempre ho feien així, primer ell, després ella, perquè a l’hora de baixar havien d’aguantar-lo entre tots dos. Era una maniobra difícil i el senyor Nicolau necessitava molts miraments. Tiraren pel carrer de Fontanella i, al Portal de l’Àngel, tombaren a la dreta. Els cavalls anaven al trot i les rodes, negres i vermelles, acabades d’envernissar, giravoltaven, lleugeres, passeig de Gràcia amunt. El senyor Nicolau explicava a tothom que en Vicenç valia molt, que si no el tingué es vendria la berlina perquè no es fiaria de cap més cotxer. I com que el senyor Nicolau era generós, en Vicenç en treia molt de profit. Feia un dia rúfol; de tant en tant, entre dos núvols sortia un raig de sol esblaimat que no durava gaire. Tothom sabia, és a dir, el servei i uns quants amics, que el senyor Nicolau volia fer un obsequi a la senyora Teresa perquè quan

celebraren el mig any de casats li havia regalat un armari japonès de laca negra amb incrustacions de nacre i or preciós, però que no l'havia entusiasmada. Ell tingué una decepció: “Ja ho veig, no ho he ensopemat i costa un dineral; però, com que a mi m'agrada, me'l quedaré i a tu et regalaré una cosa que et faci més il·lusió.” Davant de la joieria Begú, en Vicenç aturà els cavalls, baixà del pescant i, mentre deixava el copalta damunt del seient, veié que la senyora Teresa obria la portella i saltava com una daina. Entre tots dos traqueren el senyor Nicolau del cotxe —“del meu armari”, com deia ell. Quiet al mig de la vorera, perquè quan baixava del cotxe li costava de posar-se dret, mirà dues o tres vegades a banda i banda, sense moure el cap, com si no sabés què havia de fer. A l'últim agafà el braç de la seva dona i molt a poc a poc entraren tots dos a la joieria.

Com que volien veure personalment el senyor Begú, un dels empleats els acompanyà fins al despatx. El senyor Begú era un home ben plantat, rosat de pell, amb els cabells arranjats i les celles espesses. “¿Quin bon vent els porta?”, exclamà, tot aixecant-se, així que entraren. Feia temps que no els havia vistos i trobà que el senyor Rovira havia envellit molt: no devia haver pogut resistir les emocions del matrimoni. El senyor Rovira anà de dret al gra: “Voldria que ens ensenyés una joia, allò que se'n diu una joia.” S'havia assegut en una butaca amb el respall molt dret, que li reposava l'esquena, i pensà que se n'hauria de procurar dues d'iguals. La Teresa mirava les ungles del joier: impecables, ben tallades, llunts. Li donà un cop d'ull d'esquitllentes: devia tenir ben bé cinquanta anys, però semblava que acabés de

complir els quaranta, dret, elegant, amb el vestit fosc ratllat i una perla grisa al mig de la corbata. Havia agafat un llapis per cada cap i els mirava somrient: “¿Quina mena de joia volen?” El senyor Nicolau mirà la Teresa, i la Teresa digué que, potser, una agulla de pit. Tenia arracades, tenia l’anell, els braçalets no li agradaven... El senyor Begú estirà un cordó i digué que li portessin les capsas dels fermalls, totes. Els ulls se n’hi havien anat cap a la Teresa; després mirà el senyor Nicolau amb una mirada que el desaparellava. Coneixia la història: que el senyor Rovira, a les seves velleses, s’havia casat amb una noia d’origen molt baix, i vés a saber què hi havia darrera d’aquells ulls que semblaven tan innocents i darrera de tanta bellesa. “Aquests matrimonis de vegades surten bé —pensà—, però val més no provar-ho.” No sabia què dir. El senyor Nicolau havia tossit un parell de vegades com si anés a morir-se; devia tenir una bona bronquitis, el pobre. “Massa tabac i massa licors.” Quan veié entrar l’empleat li semblà que li treien un pes de sobre. La primera capsa que obrí era plena d’agulles senzilles i el senyor Nicolau, gairebé sense mirar-les, li digué que ja les podia tornar a tancar. Volia una joia de valor. El senyor Begú obrí les altres capsas amb un somriure de satisfacció i mirà intensament el senyor Nicolau i la seva dona. La Teresa, que tota l’estona havia estat molt quieta, es tirà tot d’una endavant i agafà una rodona de robins entrellaçada amb dues rodones de diamants. Era una agulla bonica, però el seu marit la hi prengué dels dits amb una ganyota de menyspreu i la deixà damunt de la taula. Aleshores el senyor Begú anà fins a la caixa de cabals i en tragué un estoig de vellut negre. “És

la millor joia de la casa”, digué tot resseguint amb el dit un ram de flors de brillants gros com el palmell de la mà. La Teresa es quedà sense respiració i mogué el cap d’una banda a l’altra com si el que estava veient fos un somni i es volgués despertar. El senyor Nicolau havia tret l’agulla de l’estoig i la sospesava. “¿Vols dir que no és massa?”, sospirà la Teresa, sufocada de felicitat. Ell ni li contestà, i amb la veu una mica enrogallada digué al joier que fes el favor de clavar l’agulla a la solapa del vestit de la seva dona. Després, mentre la Teresa es mirava en el mirall d’una vitrina, el senyor Nicolau començà a comptar amb molta calma un feix de bitllets que anava posant ben ordenats damunt de la taula. El senyor Begú els acompanyà fins a la porta, “¡Que n’hi deu haver fet guanyar de diners, la borsa!”, pensava. Abans de donar-li la mà, el senyor Nicolau li preguntà on havia comprat la butaca del respall dret. “Al carrer de la Palla, a casa d’un antiquari.” El senyor Nicolau li donà les gràcies i ell els digué que per molts anys. Tot pujant al cotxe, la Teresa pensà que aquella joia seria la seva salvació.

Al cap de dues o tres setmanes, un matí, la Teresa se n’anà de casa bastant d’hora. El seu marit feia un parell de dies que tenia un refredat molt fort. Li digué que havia d’anar a veure la modista i que no agafaria el cotxe perquè tenia ganes de caminar, de prendre l’aire: havia passat dos dies tancada, voltada de microbis i d’olor d’eucaliptus. ¿Es podia posar l’agulla? Volia que la modista quedés bocabadada. Aquell fermall, com deia el senyor Begú, era per fer quedar bé qualsevol home. “La gent que em miri, no pensarà ¡quina